

Danmarks Naturfredningsforening i Rudersdal

Résumé fra:

Afdelingsmøde nr. 98

Dato: 18. maj 2017

Tid: Kl. 19.00-22.00

Sted: Mødelokale 1, Hovedbiblioteket, Birkerød

Deltagere: Michael, Steffen, Karsten, Marianne, Sonja, Annette, Svend, Christian, Knud, Trine, Anders, Per, Jette, Kirsten, Mikael, Catherine og Peter. Som oplægsholder deltog naturkonsulent Anna Bodil Hald.

Tema: Naturpleje ved græsning

Anna Bodil Hald fortalte om frivillige græsserlaug, der både drejer sig om naturpleje og om en holdning til, hvad vi spiser. Kød fra naturpleje er sundere end kød fra traditionelle landbrug. Hun omtalte, at nogle områder er ved at blive "museumsnatur", fordi de ikke længere indgår i almindelig landbrugsdrift. High Nature Value (HNV) blev forklaret. HNV-kortet bruges til at prioritere ansøgninger om tilskud til pleje af de mest naturholdige arealer. Arealer, der i forvejen rummer flere naturværdier, giver større afkast af plejen i form af højere biodiversitet. Anna Bodil Hald henviste i øvrigt til sin hjemmeside www.natlan.dk og en artikel om græsserforeninger i det seneste nummer af tidsskriftet URT, der kan læses via hjemmesiden. Der er i dag mellem 100 og 150 græsserforeninger i landet. **Bodils præsentation følger efter resumeet.**

Grupperne har ordet

Vand

Der har den 24. april været møde med kommunen om den nye spildevandsplan. Efter en god informativ og afklarende debat er spildevandsplanen sendt i høring med høringsfrist 29. juni.

Sti

Christian redegjorde for sin ide om en ny sti, der i jubilæumsåret for naturfredningsloven skal forbinde Sjælsø med Furesøen via fredede områder ved bl.a. Kajerød Å og Stavnsholtikilen. Stigruppen tager en rekognosceringstur den 15. juni. Oplevelser, erfaringer og idéer fra turen vil blive præsenteret på vores næste ordinære afdelings møde den 10/8. For bedre at forbinde områderne, bør en underføring ved Kongevejen overvejes.

Annette bemærkede til den udsendte trafikplan, at vedligeholdelse af eksisterende cykelstier også er vigtigt. Annette sender nogle uddybende betragtninger der vil kunne indføres i det korte høringssvar som Michael sender til RK (deadline 19/5).

Kommunikation

Michael oplyste, at referater og præsentationer fra temaer på møderne nu kan ses på hjemmesiden. Også fra dette møde vil materialet blive lagt på hjemmesiden under "om os". Dette gælder også vores forskellige høringssvar.

Tur

Turen til Struckmannparken den 8. maj var desværre ikke blevet annonceret i Nyhedsbrevet, men alene på hjemmesiden og i Rudersdal Avis. Dette var antagelig årsagen til at det stort set alene folk fra vor egen lille kreds der deltog. Turen er god og bør kunne genbruges.

Eng- og vejkant

Det er aftalt med kommunen, at rabatten på Attemosevej slås sidst i maj og rabatten på Parcelvej i starten af juni og kun denne ene gang. Der vil ske græsindsamling på delområder.

Velux

Per oplyste, at kommunen efter principgodkendelse af skilteprojektet i Præstegårdshaven i Birkerød ønskede en mere udførlig projektbeskrivelse, som nu er lavet og accepteret. Byplan og Teknik og Miljø skal herefter lave deres egen projektbeskrivelse, der vil blive sendt til godkendelse i Fredningsnævnet.

Svend henledte opmærksomheden på, at der også i 2017 er midler til rådighed fra Velux Fonden og fremkom med forslag til projekt med skiltning andre steder i kommunen af naturhistorisk og kulturhistorisk interesse, f.eks. Kikhanerendens udspring, Kalvemosen og Degneengen. Forslaget blev vel modtaget. Svend meldte sig som tovholder. Svend vil også forberede et oplæg herom til vores næste ordinære møde i august.

Kommende mødedatoer for afdelingen

Sommermøde hos Michael 22. juni kl. 18. Indbydelse kommer.

Ordinære møder 10. august, 3. oktober og 9. november.

Årsmøde 16. november.

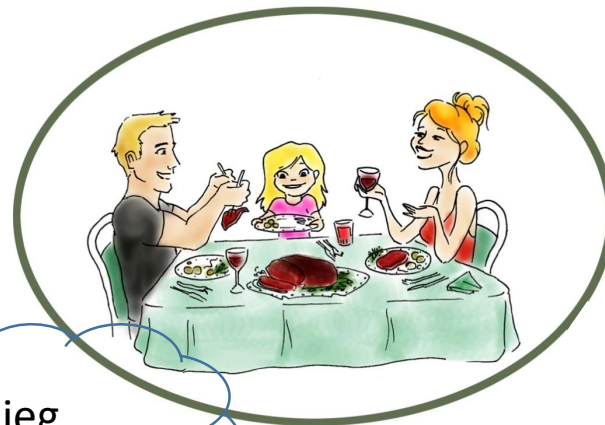
Julemøde 12. december.

Samrådsmøde for alle bestyrelsesmedlemmer 13. juni 2017.

28.05.2017 PLL (/MiO)

Frivillige Græsserlaug i Naturpleje

Anna Bodil Hald
Natur & Landbrug ApS
DN Rudersdal
18. maj 2017

Lidt om mig

Biolog. Botanisk økolog.

Seniorforsker på Danmarks Miljøundersøgelser

Naturkonsulent Natur & Landbrug Aps

Naturforvaltning (græsning, høslæt, slåning vejkanter, biomassehøst til biogas og fjernelse af næringsstoffer, afbrænding).

DN Naturplejenetværk, formand

DBF bestyrelse, næstformand

Ejer 25 m2 have

Helårsgræsning med kvæg (Galloway) og Boer-geder. CHR: 110785

Passer kvier (Angus) på sommergræsning

Spiser kun okse- og lammekød fra naturpleje.

Disposition

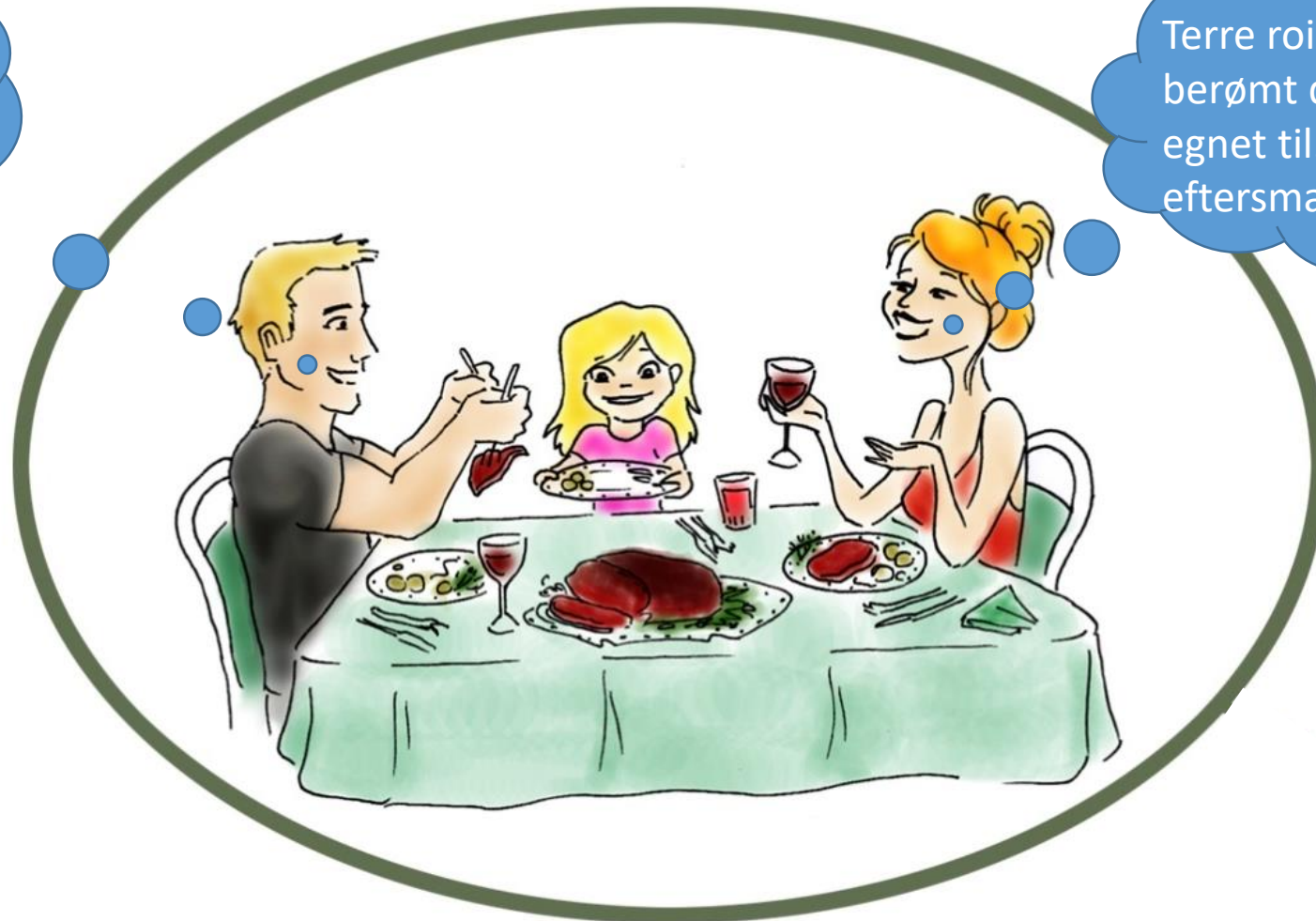

Hvorfor kogræsserlaug er nødvendige
HighNatureValue

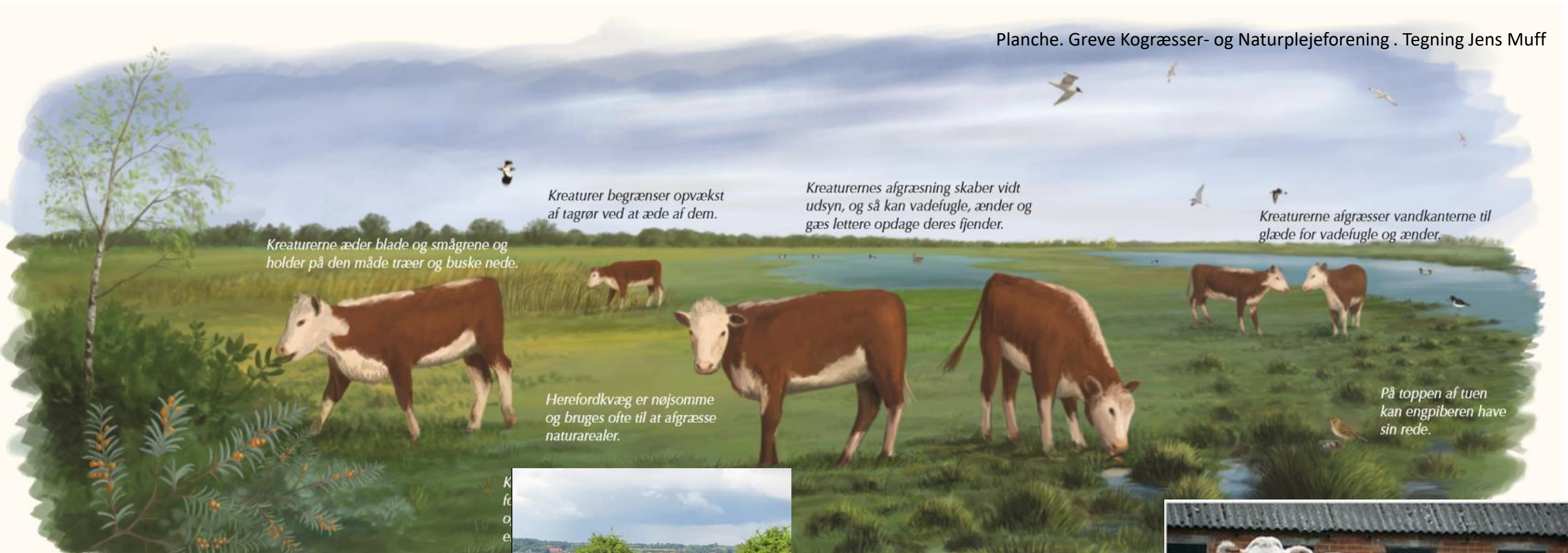
Projekt med kogræsserlaug
Oprettelse af et kogræsserlaug

Øh! Kød!

Terre roir, egefade,
berømt drue, slotsvin,
egnet til..., rund smag,
eftersmag.....

Har vi en holdning til oprindelse af vores mad?

Gallowaykvæg

Skotsk højlandskvæg

Aberdeen Angus

Charolais ko med kalv

Belgisk Blåhvid ko med synligt arvæv fra [kejsersnit](#)

Kød fra kvæg på naturarealer er sundt

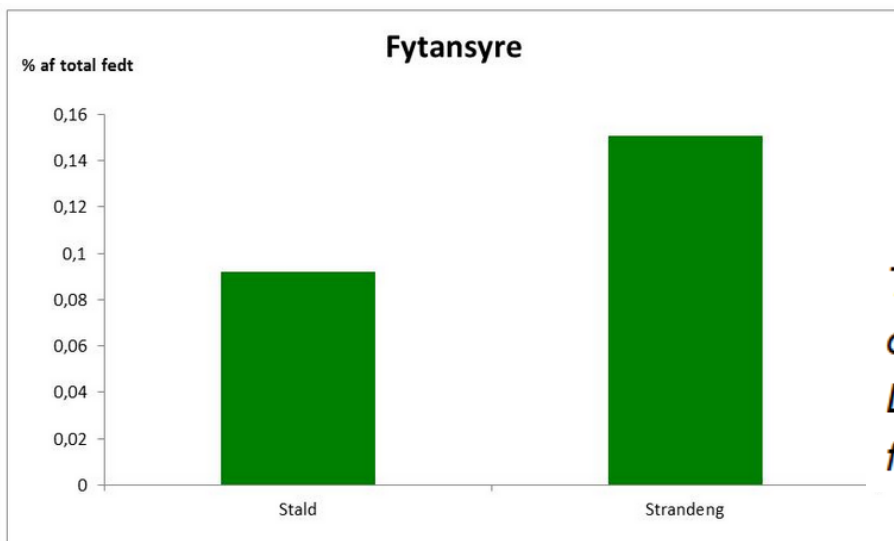
Sundere fedt og måske antioxidanter

Analysen af kødets fedt viste et ret højt indhold af det sunde umættede fedt - især Omega-3 fedtsyrer. Det er en af de essentielle fedtsyrer, som vi mennesker ikke selv kan danne, og derfor skal have tilført.

Det er almindeligt kendt, at indholdet af græs i foderrationen til drøvtyggere giver et højere indhold af omega 3 fedtsyrer. Resultaterne af denne danske undersøgelse støtter dette og viser desuden et meget gunstigt forhold mellem omega 6 og omega 3 fedtsyrer på 1,8 – 3,2 i kontrast til konventionelt produceret kalvekød, der har et forhold omkring 8-9. Det er ønskeligt, at forholdet er mindre end 4.

Simremad!

Tabeltekst: Indholdet af fytansyre – en mulig bioaktiv fedtsyre med positive egenskaber overfor diabetes og immunforsvaret - var væsentligt større i stude af kødkvægsracen Dexter, der havde afgræsset strandeng, sammenlignet med Dexter-stude, der var færdigfodrede to måneder på stald med kraftfoder og hø.

Mit Motto

Ikke kun brok!
Jeg må også yde for at nyde naturen!

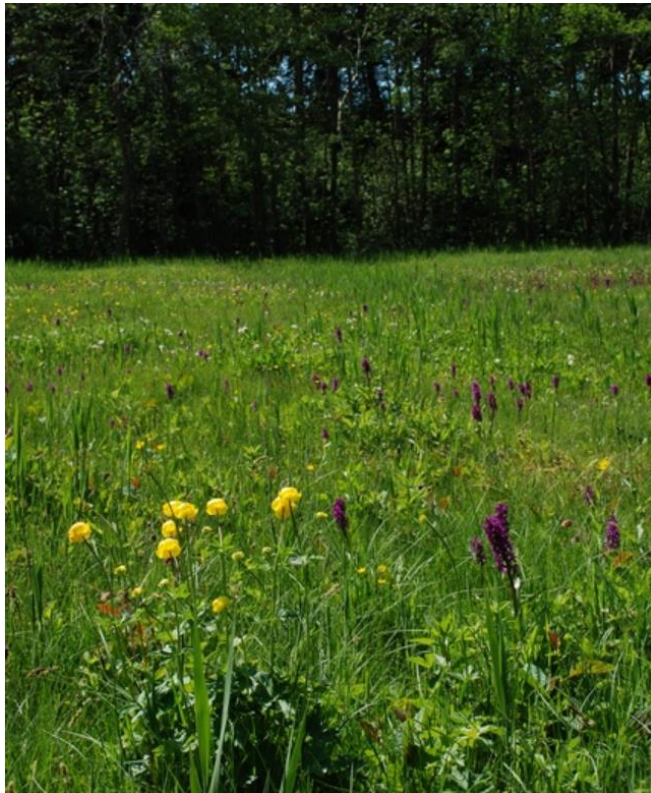
Fotos: Biopix

Fotos: Wikipedia, Biopix

← Klarer sig selv →

Overgået til museums-natur

Naturstyrelsen bortforpagter mange naturområder. Der skives desværre ikke noget om naturmål - tværtimod.

DBF har reageret 4. april 2016 på en tilfældig kontrakt:

Kontrakten giver derimod tilladelse til kalveskjul, hvilket som bekendt giver næringstilførsel. Desuden er et kalveskjul kun relevant for intensivt drevne og intensive amme-kvægracer, der er langt mindre egnet til naturpleje end de ekstensive racer. Dyreholder med ekstensive racer er i langt højere grad indstillet på den mindre tilvækst på naturområder end dyreholdere med intensive racer.

Kontrakten kræver også, at der ikke må komme plantearter på arealet, som NaturErhverv ikke godkender på arealer med grundbetaling, se tekstuddrag nedenfor. Det er meget mærkværdigt. Det skulle være NST's adelsmærke, at der er/kommer så meget som muligt god natur på styrelsens områder. Derfor skulle man

Landbrugsarealer med græs er støtteberettigede, hvis du har overholdt aktivitetskravet om slåning eller afgræsning. Arealer, der overvejende består af mos, lav og/eller dværgbuske, som lyng, revling mv., er dog ikke støtteberettigede.

Tekst fra Vejledning om direkte arealstøtte 2016. NaturErhverv.

HØJ NATURVÆRDI HighNatureValue (HVN score)

ALLE LYSÅBNE AREALER VURDERES UD FRA 14 FORSKELLIGE PARAMETRE OG TILDELES EN SCORE FRA 0 – 13 UD FRA FØLGENDE KRITERIER

- Kystnærhed
- Lavbundsareal
- Skråning/Skrænt
- Beskyttet natur
- Nærhed til beskyttet natur
- Nærhed til småbiotop
- Ekstensiv landbrugsdrift
- Økologisk mark
- Planteindikator 1
- Planteindikator 2
- Planteindikator 3
- Forekomst af rødlistet/bilags art 1
- Forekomst af rødlistet/bilags art 2
- Forekomst af rødlistet/bilags art 3

Tilskud kræver HVN ≥ 5

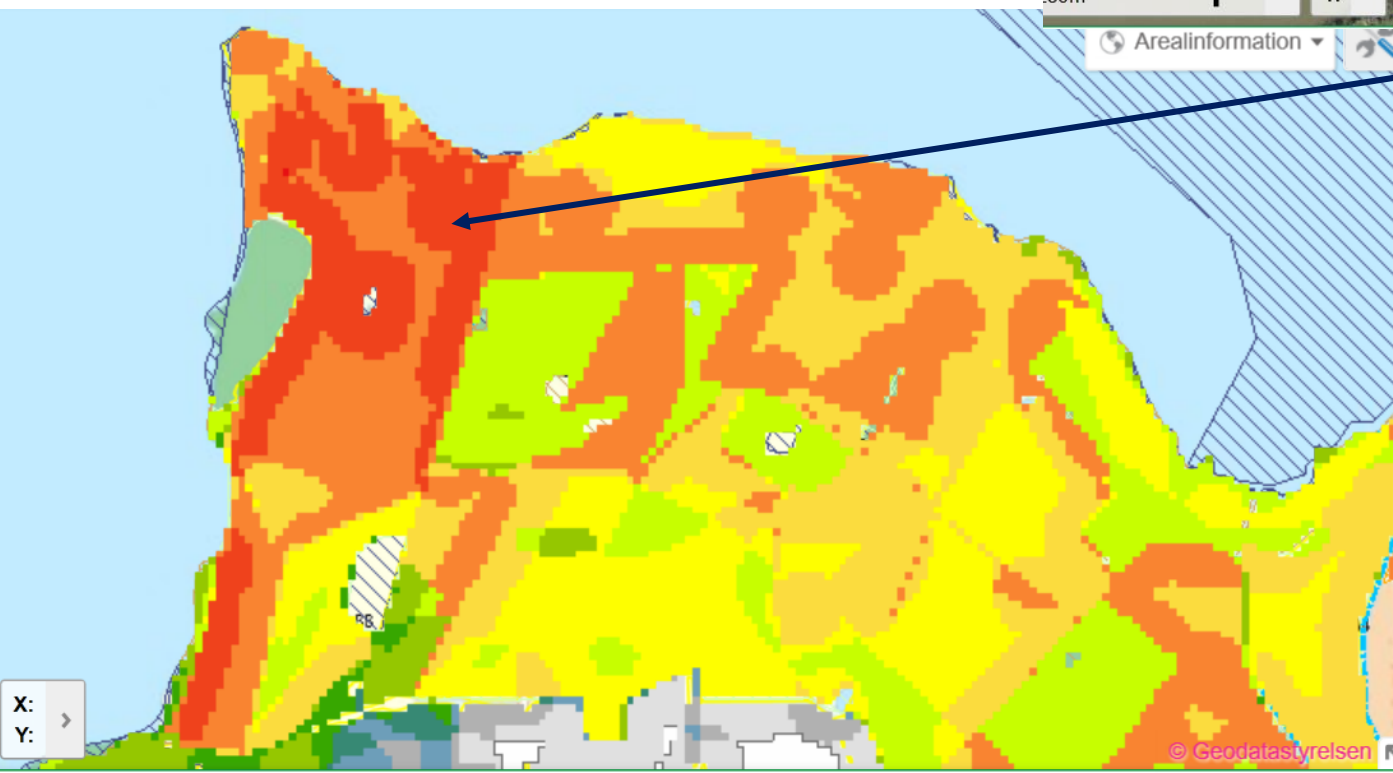
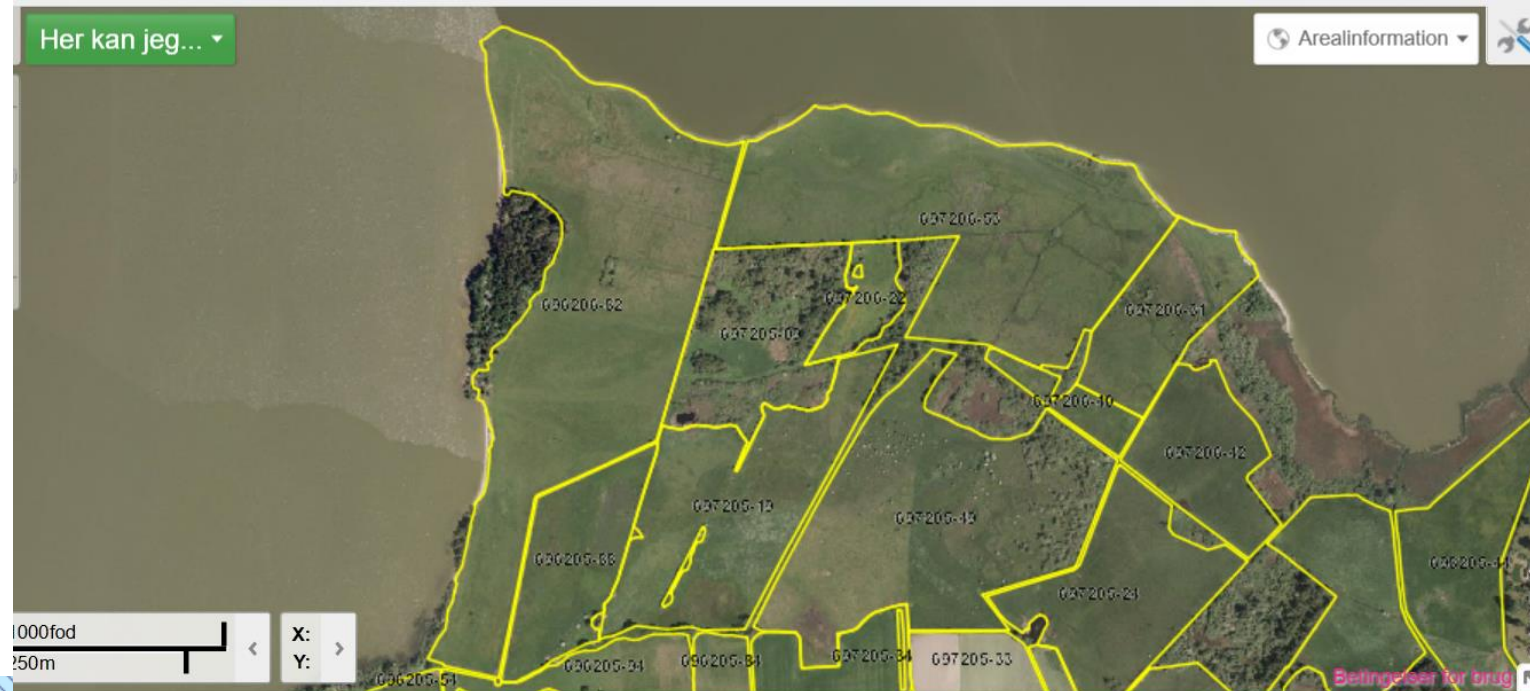
Beregning af naturtilstand ved brug af simple indikatorer

Planteindikator 1: score ≥ 2.5
Planteindikator 2: score ≥ 3.25
Planteindikator 3: score ≥ 3.75

Dansk navn	Videnskabeligt navn	Stenstrand _12	Strandeng _13	Klitter _21	Hede _40	Overdrev _62	Ferskeng _64	HøjMose _71	LavMose _72
vibefedt	<i>Pinguicula vulgaris</i>	7	7	7	7	7	7	0	7
timian, smalbladet	<i>Thymus serpyllum</i>	6	6	6	6	6	6	0	6
klokke, liden	<i>Campanula rotundifolia</i>	5	5	5	5	5	5	0	5
kløver, bugtet	<i>Trifolium medium</i>	5	5	5	5	5	5	0	5
kløver, fin	<i>Trifolium dubium</i>	2	2	2	2	2	2	0	2
kløver, gul	<i>Trifolium campestre</i>	2	2	2	2	2	2	0	2
kløver, hare-	<i>Trifolium arvense</i>	3	3	3	3	3	3	0	3
kløver, hvid-	<i>Trifolium repens</i>	1	1	1	-1	-1	1	0	1
kløver, jordbær-	<i>Trifolium fragiferum</i>	3	3	3	3	3	3	0	3
kløver, rød-	<i>Trifolium pratense</i>	1	1	1	1	1	1	0	1
kløver, skov-	<i>Trifolium alpestre</i>	5	5	5	5	5	5	0	5

Eksempel på HNV. II. Lyngby mose ved Arresø

<http://arealinformation.miljoeportal.dk/distribution/>

Mørkerødt HNV = 11

HNV score: 11

Kystnærhed: Nej

Lavbundsareal: Ja

Skråning/Skrænt: Nej

Beskyttet natur: Ja

Nærhed til beskyttet natur: Ja

Nærhed til småbiotop: Ja

Ekstensiv landbrugsdrift: Ja

Økologisk mark: Ja

Planteindikator 1: Ja

Planteindikator 2: Ja

Planteindikator 3: Nej

Forekomst af rødlistet/bilags art 1: Ja

Forekomst af rødlistet/bilags art 2: Ja

Forekomst af rødlistet/bilags art 3: Ja

Landbrugets interesseorganisation har konkluderet!

Naturpleje betaler sig ikke

De danske tilskudsordninger for naturpleje er så lave, at det ofte ikke kan betale sig for landmanden. Beregninger viser, at afgræsning selv med tilskud er en underskudsforretning.

09. okt 2012 af Christian Erin-Madsen

Nogle landmænd trodser:
Hjemmeside for naturplejekød.

Naturkvæg:

Vi har stude af Jersey, som vi køber ind fra en mælkeproducent, typisk ville disse dyr blive aflivet eller sendt til Holland, men vi opfodrer dem med den bedste sødmælkserstatning i ca. 9 uger i en mindre kalvestald i strøede bokse. Alt efter årstiden sendes de på græs ,når de er 6 mdr. på lejede arealer ved Gudenåen og Norsminde Fjord, hvor de sommeren igennem "arbejder som naturplejere". De holder engene lysåbne og sikrer et varieret planteliv.

Når kvæg lever som vore dyr, er de ikke en klimabelastning, for de lever af planter, som ikke kan bruges til menneskeføde – og på arealer der ikke kan dyrkes med korn.

Hele sommeren igennem tilses vore dyr naturligvis hver dag – både for at se, at de har det godt –og for at de føler sig trygge ved os.

Engene får aldrig kunstgødning, ligesom de heller aldrig strøjttes. Kvæget sikrer at engene fortsat har en rig variation af græs og urter.

I vintermånederne går studene frit i dybstrøelsesbokse i vores åbne stald. De fodres med hjemmedyrket halm ,hø og korn.

Den lette kontrol løsning: **Antal SK => Overdrev overgræsses og kær undergræsses.**
Det kan de frivillige gøre noget ved!

Overgræsset overdrev og undergræsset kær.

Det værdifulde rigkær rummer mange sjældne arter, men det kan være svært at få malkekvægskvier til at græsse nok i bund. I baggrunden ses heste, der er sat ud på lignende arealer

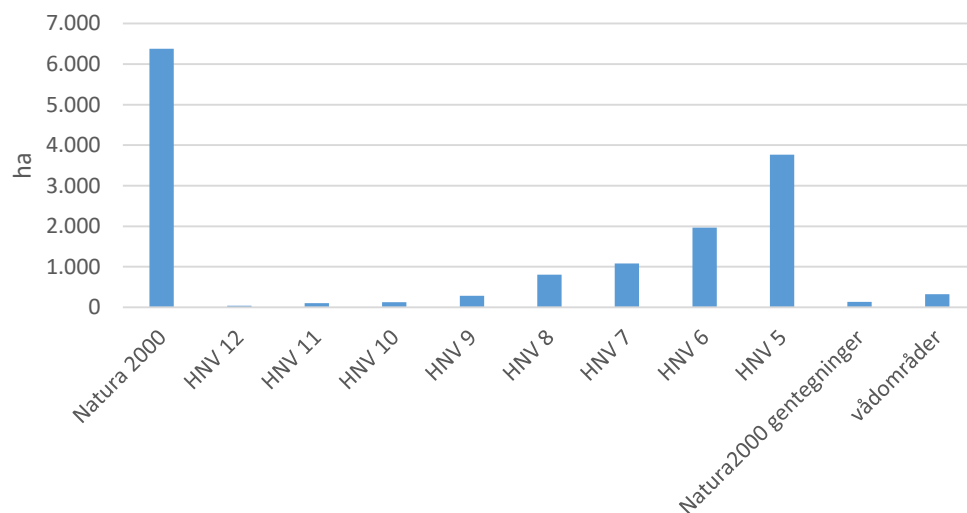
Vi frivillige må selv lave naturpleje!

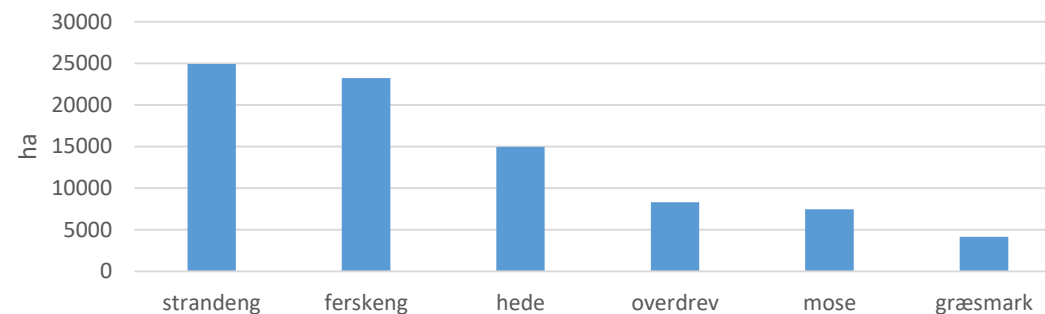
Vi må selv lave naturpleje! Der er arealer nok!

Plejekrævende arealer	Inden for habitatområder	Uden for habitatområder	I alt	
Plejekrævende beskyttet natur Nygaard et. al. 2012	133.443 ha	208.364 ha	341.807 ha	
Areal med pleje tilskud 2015 Ifølge mail fra NaturErhverv 25. okt. 2016			83.000 ha	
		Nygaard, B., Levin, G., Bladt, J., Holbeck, H.B., Brøndum, W., Spelth, P. & Ejrnæs, R. 2012. Analyse af behovet for græsning og høslæt på beskyttede naturarealer. Areal, biomasse og antal græsningsdyr. Aarhus Universitet, DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi, 78 s. - Teknisk rapport fra DCE - Nationalt Center for Miljø og Energi nr. 13 http://www.dmu.dk/Pub/TR13.pdf		

Tilsagn 2016 i og uden for Natura 2000.
15.000 ha - alle fik!

Samlet beskyttet natur og græsmark (83.000 ha) med
plejetilskud 2015

Projektet 2015-2017

Naturaktive borgere får naturhandleplaner

**— faglig styrkelse af frivillige
græsningsforeninger**

**Støttet af 15. Juni Fonden og
Aage V. Jensen Naturfond**

Dyrene beundres af medlemmer

Projekt mål med frivillige kogræsserforeninger

- Mere fokus på naturens dynamik og naturmæssige succesmål i naturplejen.
- Aktivere medlemmer til at deltager aktivt i registrerings- og informationsarbejdet.
- Udbrede kendskab til kogræsserforeninger som naturens aktive hjælpere.
- Facilitere samarbejde mellem kogræsserforeninger og landmænd med de relevante dyr

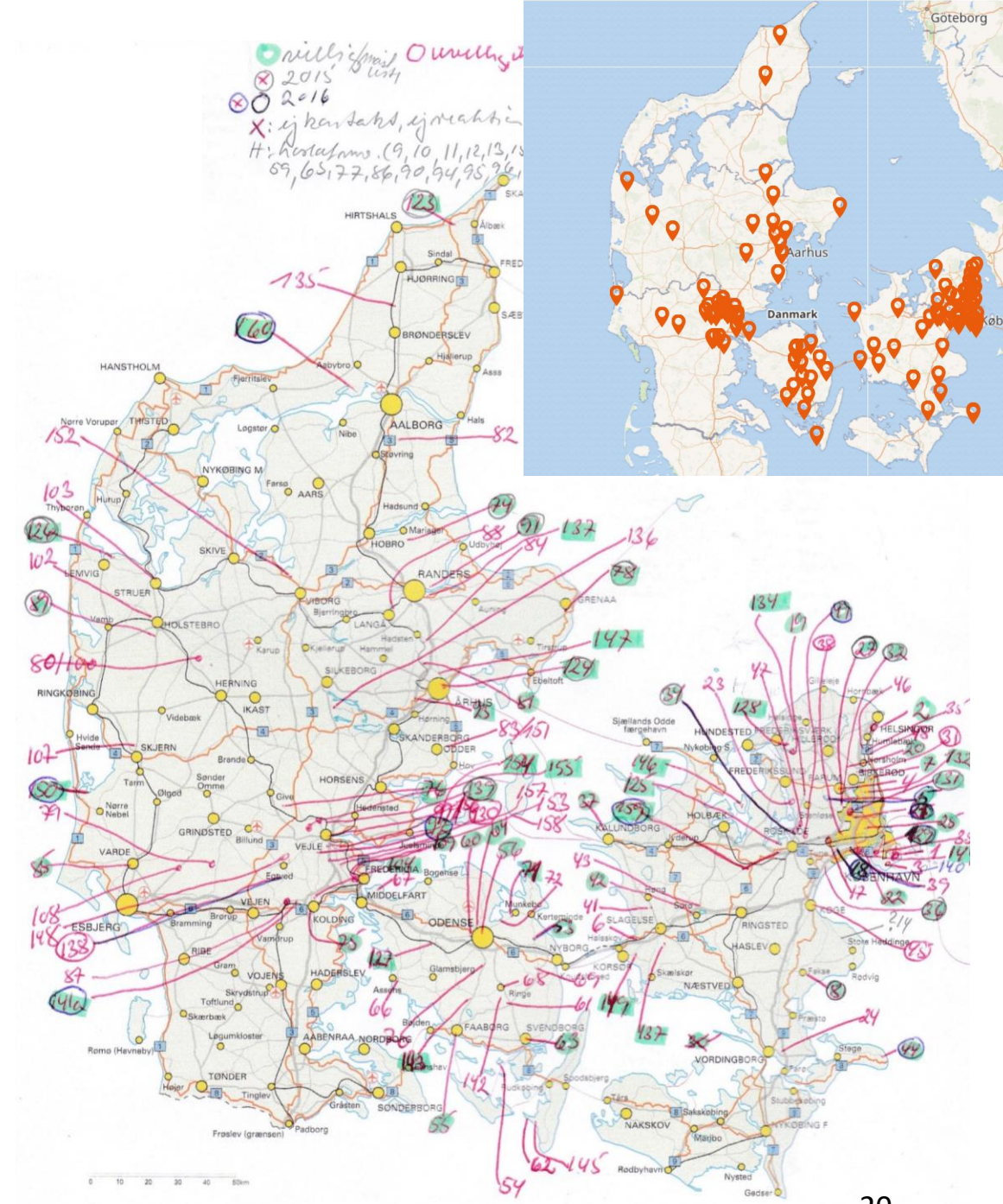

Opgaver til nu:

- Samlet kontaktinfo på godt 100 græsserforeninger.
- Dertil nogle, der trækker træer op, og en del høslætlaug (25-30)

- Pt. kontakt med ca. 70 græsserforeninger, der gerne vil have naturhandleplan
- Dertil ca. 15 foreninger, som kun er på nyhedsmail
- Dertil 3-5 foreninger, som gerne vil etableres
I alt pt. ca. 100 foreninger med frivillige

- **2015:**
11 handleplaner
Vurderet effekt af 4 tidligere handleplaner (Koklapperne, Laanshøj, Hjortespring, Orø).
- **2016:**
10 handleplaner
Offentlige ture med 2 foreninger
Hjulpet 3 nye foreninger i gang
- **2017**

Facebook gruppe: Græsserforeninger for naturaktive

Skift gruppebillede

Medlem ▾

✓ Notifikationer

Del

...

Skriv et opslag

Billede/video

Fil

Mere

Skriv noget ...

SENESTE AKTIVITET

TILFØJ MEDLEMMER

+ Indtast navn eller e-mailadresse ...

MEDLEMMER

88 medlemmer

Naturaktive borgere får naturhandleplaner

– faglig styrkelse af frivillige kogræsserforeninger

Projektperiode	1/3 2015 – 20/4 2017
Formål	 At øge folkelig forståelse og ansvarlighed for biologisk mangfoldighed ved fagligt at styrke frivillige græsningsforeninger med kvæg – såkaldte kogræsserforeninger. Der kan også være foreninger med får.
Fokusområder	Øge naturkvalitet i folde, der plejes af frivillige kogræsserforeninger Flere frivillige bidrager til naturplejen – også i landdistrikterne Kvalitetskød fra egne naturplejedyr Samarbejde med dyreholdere
Beskrivelse af aktiviteter ses her	Kogræsserforeninger opspores og kontaktes. Blandt de positive foreninger udvælges projekt cases. Disse cases ønskes fordelt i landet. Naturregistreringer hos udvalgte foreninger i samarbejde med medlemmer. Udarbejdelse af simpel naturhandleplan til foreninger med fokus på plus og minus arter Guidede ture med fokus på god naturpleje i folde Oplæg om det at være frivillig kogræsser i samarbejde med ildsjæle, der gerne vil etablere nye foreninger Kontakt til dyreholdere, der har egnede dyr til naturpleje i foreninger med frivillige
Opgavetype	Projektet er støttet af 15. Juni Fonden og Aage V. Jensen Naturfond. Projektet bakkes op af Danmarks Naturfredningsforening.

[Dronningborg kogræsser og naturplejeforening \(pdf\)](#)

[Enok-Ejstrup Natur- og Kogræsserlaug](#)

[Faxe kogræsser og naturplejeforening \(pdf\)](#)

[Fuglsang hedes græsningslaug \(pdf\)](#)

[Gjøl Strandenge Koklapperlaug \(pdf\)](#)

[Greve kogræsser og naturplejeforening \(pdf\)](#)

[Græsningsforeningen Høje Møn \(pdf\)](#)

[Hjortespring naturplejeforening \(pdf\)](#)

[Hover-Urhøj kogræsserforening \(pdf\)](#)

[Højen Ådal Koklapperlaug \(pdf\)](#)

[Hørhusenes Græsningslaug \(pdf\)](#)

[Kabbelvej kogræssere - Får til Kanten \(pdf\)](#)

[Ko-operativet "Vegen Mølle" \(pdf\)](#)

[Københavns Kogræsserlaug \(pdf\)](#)

[Mosely kogræsserforening \(pdf\)](#)

[Ko-operativet "Vegen Mølle" \(pdf\)](#)

[Københavns Kogræsserlaug \(pdf\)](#)

[Mosely kogræsserforening \(pdf\)](#)

[Munksøgård Kogræsserforening \(pdf\)](#)

[Naturplejelaug Laanshøj \(pdf\)](#)

[Nymindegab græsningslaug \(pdf\)](#)

[Orø natur \(pdf\)](#)

[Slagslunde kogræsningslaug \(pdf\)](#)

[Store Vejleå Kogræsser- og Naturplejeforening\(pdf\)](#)

[Tannisbugt natur- og vandplejeforening \(pdf\)](#)

[Veddelev Kolaug \(pdf\)](#)

[Værløse naturplejeforening - koklapperne \(pdf\)](#)

[Aabrinken kogræsser og naturplejeforening \(pdf\)](#)

[Artikel til URT: Frivillige græsserforeninger i naturplejen \(pdf\)](#)

[Beskrivelse af projektet: Naturaktive borgere får naturhandleplaner \(pdf\)](#)

[Artikel til magasinet Kødkvæg: "Naturpleje i samarbejde med frivillige"](#)

[Naturmål i forpagtninger: WIN for naturen, WIN for arealer, WIN for de frivillige](#)

[Kommunikation via facebook](#)

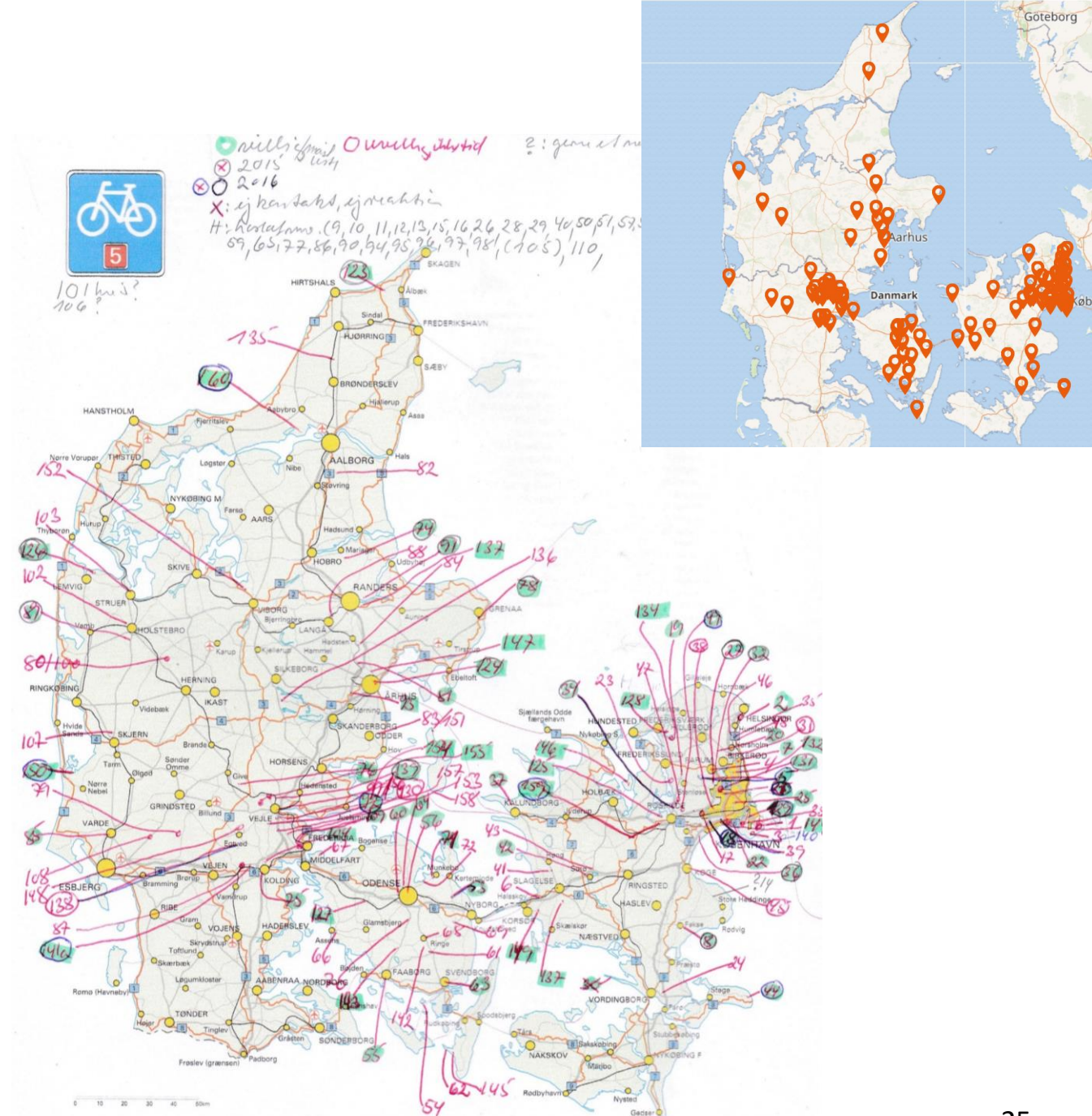
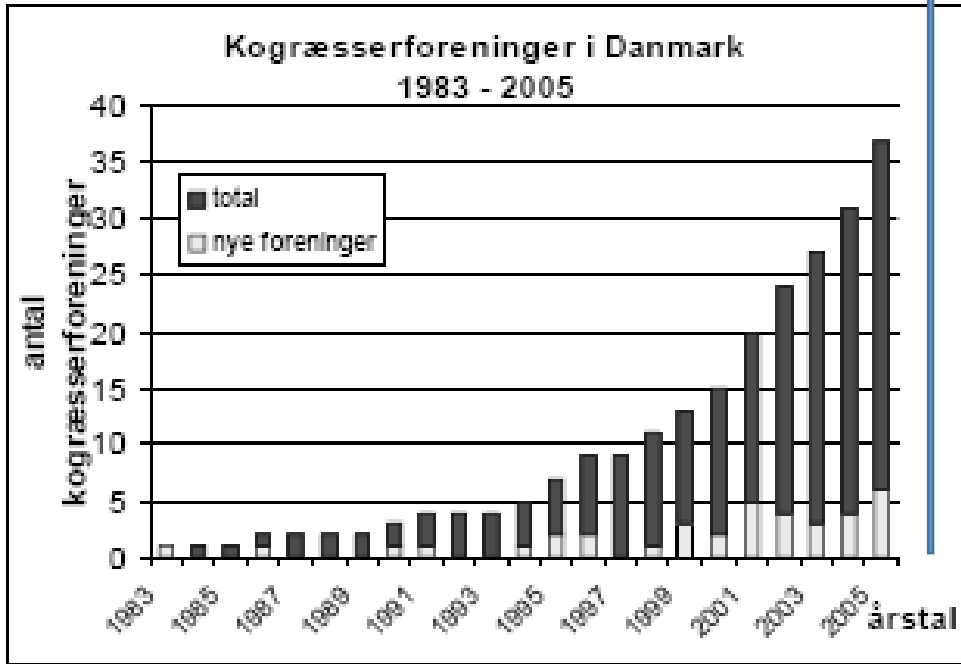
[Hjortespring Naturplejeforening offentligt arrangement juni 2016](#)

[Guidet aftentur Veddelev Kolaug](#)

Hvad er kogræsserforeninger?

Bearbejdet slides lånt af Nick Leyssac, DN

- Idéen opstået i 1980-erne (DN Høje Tåstrup)
- Opstod ud fra ønsket om at få plejet lokale naturarealer, der var ved at gro til.
- Defineret som foreninger af ikke-jordbrugere, der har som formål at pleje et stykke natur og/eller at producere kød til eget forbrug
- I dag 100 -150 ??? foreninger, primært omkring København og de større provinsbyer

Hvorfor bliver man medlem af en
kogræsserforening?

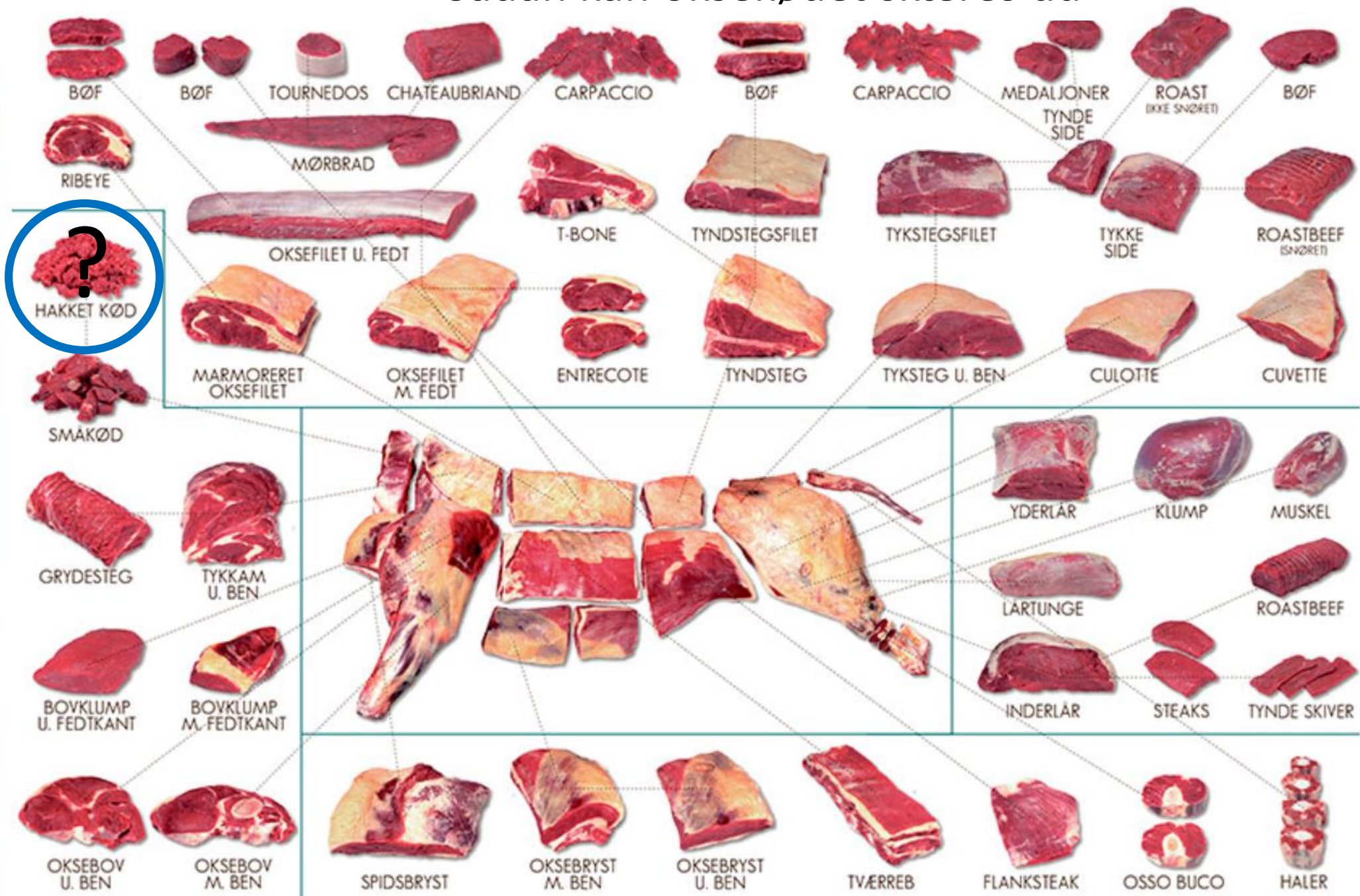

Hvad kræver det at være kogræsser?

- Tilsyn med dyrene, typisk 4-10 dage pr. sæson
- Ingen forkundskaber, blot almindelig omtanke
- Deltagelse i fælles arbejdsdage (slå under hegn og specialopgaver)
- Deltagelse i fællesarrangementer, f.eks. udbinding og afhentning, generalforsamling
- En fryser med plads til 40-70 kg kød ($\frac{1}{4}$ dyr)

Sådan kan oksekødet skæres ud

Det "daglige" tilsyn

Dyrene

- * Tæl dyrene
- * Hold dem 'tamme', gerne fodre med godbidder (græs, æbler, brød)
- * Ser de raske ud? Se efter infektioner, sår, bylder, halten, hosten eller dyr der går langsomt eller for sig selv, ret ryg ?
- * Er der dyr med tynd mave (fluer)

Hegnet

- * Er der spænding på hegnet

Vandet

- * Er der vand i koppen/karret og er det rent?

Græsset

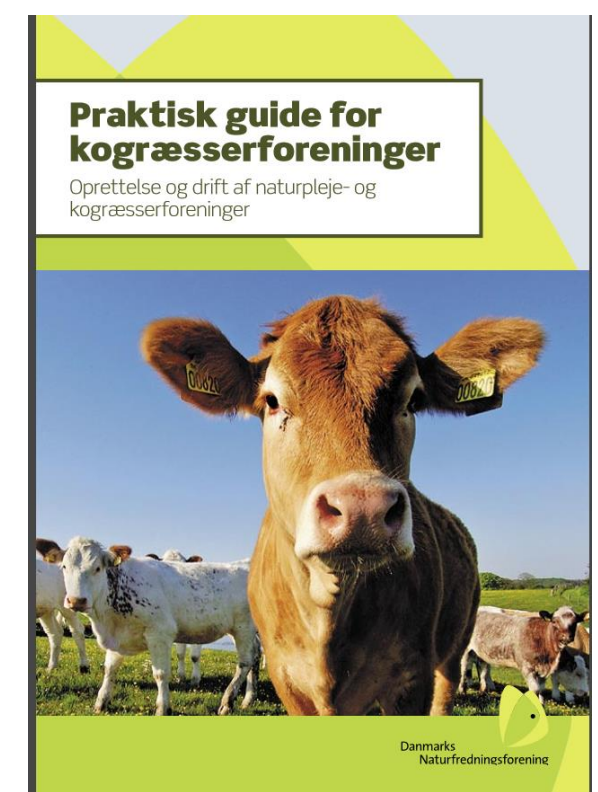
- * Skal der frahegnes? Folds kifte?

Infoskilt er vigtig

Hegnet er vigtig

- Ved tilsyn tjekkes spænding
- Slåning under tråd 1-2 gange om sommeren
- Grundig gennemgang før udbinding

Se mere på <http://www.dn.dk/Default.aspx?ID=3398>

1. Foreningen.....	6
2. Arealet.....	7
3. Dyrene	13
4. Pasning	18
5. Konflikter og konfliktløsning.....	20
6. Kødet.....	21
7. Kontakt til det offentlige	22
8. Hvor kan jeg finde flere oplysninger?.....	23
9. Eksempler på vedtægter	24

Hvor er arealerne?

Arealinfo <http://arealinformation.miljoportal.dk/distribution/>

Hvem ejer arealerne ?

Naturstyrelsens hjemmeside – lokale enheder

<http://naturstyrelsen.dk/lokale-enheder/nordsjaelland/#{%22x%22:702849.3926898474,%22y%22:6213246.718838067,%22zoom%22:5}>

Forhindringer på vejen til at få passive arealer i spil

Penge til hegn?

Natura 2000 områder

Lokale fonde

NST/kommunale arealer

Forhindringer på vejen til at få passive arealer i spil

Penge til hegn?

Jagtinteresser?

Krondyr

Krondyr kan ikke pleje lysåben natur – selv om nogle påstår det.

Krondyr vænner sig til kreaturhegn – springer over – går udenom.

Husk trædække til de vilde dyr

Rådyr, hare og fasan

Disse dyr har det rigtig fint med græssende kreaturer, der sikrer nye græsskud.

Rådyr springer over kreaturhegn

Husk dække til dyrene.

Frivillige kan også bidrage på andre måder

Hjælpe en dyreholder med naturarealer:

- Der vil naturpleje

- Ikke tilskudsfodrer sommer

- Ikke bruger kalveskjul

Supplerende manuel plejeindgreb

Naturregistreringer for at hæve HNV (TA

<http://bios.au.dk/videnudveksling/til-myndigheder-og-saerligt-interesserede/naturtilstand/naturtilstandpaa3arealer/> feltskemaer.

Temporære frahegninger til blomstring og insekter

Tilse dyrene på aftalte dage

Finde afsætningsnetværk for kødet, slagtet direkte fra fold

**Tak fordi jeg
måtte komme!**

